

POSTANOWIENIE

Dnia 5 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki

w sprawie dotyczącej obwinionego notariusza W. Z., po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej na posiedzeniu w dniu 5 czerwca 2024 roku, kwestii dopuszczalności kasacji wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości od postanowienia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej z dnia 15 stycznia 2024 roku, sygn. akt [...], w całości utrzymującego w mocy postanowienie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego z dnia 9 października 2023 roku o pozostawieniu bez rozpoznania odwołania Ministra Sprawiedliwości od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej [...] z dnia 6 lipca 2023 roku, sygn. akt [...]

postanowił:

1. kasację Ministra Sprawiedliwości od postanowienia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej z dnia 15 stycznia 2024 roku, sygn. akt [...], pozostawić bez rozpoznania;
2. kosztami postępowania kasacyjnego obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

W dniu 6 lipca 2023 r., sygn. akt [...], Sąd Dyscyplinarny Izby Notarialnej [...]:

1. uznał obwinionego notariusza W. Z. za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów określonych w pkt I, II, III i IV tegoż orzeczenia i:

- za czyn określony w pkt I na podstawie art. 51 § 1 pkt 3 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (dalej powoływana jako: ustawa Prawo o notariacie) wymierzył mu karę pieniężną w kwocie 20 063,76 zł;

- za czyn określony w pkt II na podstawie art. 51 § 1 pkt 3 ustawy Prawo o notariacie wymierzył mu karę pieniężną w kwocie 20 063,43 zł;
- za czyn określony w pkt III na podstawie art. 51 § 1 pkt 3 ustawy Prawo o notariacie wymierzył mu karę pieniężną w kwocie 27 431,84 zł;
- za czyn określony w pkt IV na podstawie art. 51 § 1 pkt 3 ustawy Prawo o notariacie wymierzył mu karę pieniężną w kwocie 6 687,81 zł.

2. na podstawie art. 67 § 2 ustawy Prawo o notariacie, art. 626 k.p.k. w zw. z art. 69 ustawy Prawo o notariacie obciążył obwinionego kosztami postępowania dyscyplinarnego i zasądził od niego na rzecz Izby Notarialnej [...] kwotę 20 zł tytułem zwrotu kosztów tego postępowania.

Odwołanie od powyższego orzeczenia wniósł Minister Sprawiedliwości, zaskarżając je:

1. w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego czynu z punktu I - co do kary, na niekorzyść obwinionego i na podstawie art. 438 pkt 4 k.p.k., orzeczeniu w tym zakresie zarzucił rażącą niewspółmierność orzeczonej kary polegającą na wymierzeniu obwinionemu kary rażąco niewspółmiernie niskiej w porównaniu z charakterem popełnionego przez niego czynu, stopniem zawinienia, społecznej szkodliwości czynu, a także uwzględniając cele prewencji ogólnej oraz indywidualnej;

2. w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego czynu z pkt II - co do kary, na niekorzyść obwinionego i na podstawie art. 438 pkt 4 k.p.k., orzeczeniu w tym zakresie zarzucił rażącą niewspółmierność orzeczonej kary polegającą na wymierzeniu obwinionemu kary rażąco niewspółmiernie niskiej w porównaniu z charakterem popełnionego przez niego czynu, stopniem zawinienia, społecznej szkodliwości czynu, a także uwzględniając cele prewencji ogólnej oraz indywidualnej;

3. w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego czynu z punktu III - co do kary, na niekorzyść obwinionego i na podstawie art. 438 pkt 4 k.p.k., orzeczeniu w tym zakresie zarzucił rażącą niewspółmierność orzeczonej kary polegającą na wymierzeniu obwinionemu kary rażąco niewspółmiernie niskiej w porównaniu z charakterem popełnionego przez niego czynu, stopniem zawinienia, społecznej szkodliwości czynu, a także uwzględniając cele prewencji ogólnej oraz indywidualnej.

Minister Sprawiedliwości wniósł o zmianę orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej [...] z dnia 6 lipca 2023 r., sygn. akt [...] w ten sposób, że:

1. w zakresie czynu z pkt I – wniósł o wymierzenie obwinionemu, na podstawie art. 51 § 1 pkt 4 kary pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii;
2. w zakresie czynu z pkt II- wymierzenie obwinionemu, na podstawie art. 51 § 1 pkt 4 kary pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii;
3. w zakresie czynu z pkt III - wymierzenie obwinionemu, na podstawie art. 51 § 1 pkt 4 kary pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii.

Postanowieniem z dnia 9 października 2023 r., sygn. akt [...], Wyższy Sąd Dyscyplinarny na podstawie art. 430 §1 k.p.k. w zw. z art. 429 §1 k.p.k., art. 447 § 5 k.p.k. i w zw. z art. 69 ustawy Prawo o notariacie postanowił:

I. pozostawić bez rozpoznania przyjęty środek odwoławczy w postaci odwołania Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 sierpnia 2023 roku, wniesiony od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej [...] z dnia 6 lipca 2023 roku, sygn. akt [...], wskazując, iż powyższy środek odwoławczy jest niedopuszczalny z mocy ustawy;

II. zasądził od Skarbu Państwa, Ministra Sprawiedliwości, na rzecz Krajowej Rady Notarialnej koszty procesu za postępowanie odwoławcze w kwocie 880,04 zł.

W uzasadnieniu powyższego postanowienia wskazano, że orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej [...] z dnia 6 lipca 2023 roku zapadło w trybie określonym w art. 387 § 1 i § 2 k.p.k., czyli w ramach dobrowolnego poddania się karze, o czym świadczy treść protokołu rozprawy z dnia 6 lipca 2023 roku oraz zawarte w nim pouczenie o treści art. 447 § 5 k.p.k., natomiast z treści wskazanego przepisu (art. 447 § 5 k.p.k.) wynika, że podstawą apelacji nie mogą być wyłącznie zarzuty określone w art. 438 pkt 3 i 4 k.p.k., związane z treścią zawartego porozumienia, o którym mowa w art. 343 k.p.k., art. 343a k.p.k. i art. 387 k.p.k. Podkreślono, że z treści odwołania z dnia 7 sierpnia 2023 roku, wniesionego przez Ministra Sprawiedliwości wynika, że w pkt. 1, 2 i 3 petitum tego środka zaskarżenia, zawarte zostały wyłącznie zarzuty rażącej niewspółmierności kary, określone w art. 438 pkt 4 k.p.k. Mając zatem na uwadze konsensualny tryb rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy oraz treść art. 447 § 5 k.p.k. uznano, że wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości środek zaskarżenia jest niedopuszczalny z mocy ustawy (art. 429 §1 k.p.k.).

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł Minister Sprawiedliwości, zaskarżając powyższe w całości na niekorzyść obwinionego notariusza W. Z., podnosząc obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na wydane rozstrzygnięcie, tj.:

- art. 447 § 5 k.p.k. i art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 69 ustawy Prawo o notariacie, polegającą na błędnym przyjęciu, że odwołanie Ministra Sprawiedliwości od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej [...] z dnia 6 lipca 2023 r., sygn. akt [...], podnoszące zarzut rażącej niewspółmierności kar orzeczonych wobec obwinionego, jest niedopuszczalne z uwagi na rozpoznanie sprawy w trybie konsensualnym określonym w art. 387 k.p.k., w sytuacji w której Minister Sprawiedliwości nie był w toku rozprawy uczestnikiem ww. konsensusu w zakresie orzeczonej wobec obwinionego kary;

b) art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637 § 1 k.p.k. i zasądzenie od Skarbu Państwa - Ministra Sprawiedliwości na rzecz Krajowej Rady Notarialnej kosztów postępowania odwoławczego w kwocie 880,04 złotych, w sytuacji niezasadnego pozostawienia bez rozpoznania odwołania Ministra Sprawiedliwości od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej [...] z dnia 6 lipca 2023 r., sygn. akt [...].

Formułując powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie w całości postanowienia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej z dnia 9 października 2023 r., sygn. akt [...], oraz przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W odpowiedzi na powyższe obrońca obwinionego wniósł o nieuwzględnienie zażalenia.

Postanowieniem Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej z dnia 15 stycznia 2024 roku, sygn. akt [...], utrzymano w mocy w całości zaskarżone postanowienie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego z dnia 9 października 2023 r., zasądzając od Skarbu Państwa, Ministra Sprawiedliwości, na rzecz Krajowej Rady Notarialnej koszty procesu za postępowanie odwoławcze w kwocie 2 425,65 zł.

Kasację od powyższego rozstrzygnięcia wniósł Minister Sprawiedliwości, który zaskarżył je w całości, podnosząc rażące naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na treść orzeczenia, to jest:

1. art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 69 ustawy Prawo o notariacie, poprzez nienależyte rozważenie i nieprawidłowe ustosunkowanie się do zarzutów odwoławczych, prowadzące w konsekwencji do wadliwej kontroli odwoławczej

i do niezasadnego zaaprobowania stanowiska zawartego w postanowieniu Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Rady Notarialnej, zgodnie z którym Ministrowi Sprawiedliwości nie przysługuje prawo do wniesienia odwołania w przedmiotowej sprawie;

2. art. 447 § 5 k.p.k. i art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 69 ustawy Prawo o notariacie, polegającą na błędnym przyjęciu, że odwołanie Ministra Sprawiedliwości od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej [...] z dnia 6 lipca 2023 r., sygn. akt [...], podnoszące zarzut rażącej niewspółmierności kar orzeczonych wobec obwinionego, jest niedopuszczalne z uwagi na rozpoznanie sprawy w trybie konsensualnym określonym w art. 387 k.p.k., w sytuacji w której Minister Sprawiedliwości nie był w toku rozprawy uczestnikiem ww. konsensusu w zakresie orzeczonej wobec obwinionego kary;

3. art. 98 § 1 k.p.k. w zw. z art. 424 k.p.k. w zw. z art. 69 ustawy Prawo o notariacie poprzez brak prawidłowego uzasadnienia rozstrzygnięcia o kosztach procesu zasądzonych od Ministra Sprawiedliwości na rzecz Krajowej Rady Notarialnej w kwocie 2.425,65 zł, który uniemożliwia dokonanie kontroli odwoławczej ww. rozstrzygnięcia.

Formułując powyższe zarzuty autor kasacji wniósł o uchylenie postanowienia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej w Warszawie z dnia 15 stycznia 2024 r., sygn. akt [...], i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację obrońca obwinionego wniósł o pozostawienie jej bez rozpoznania na podstawie art. 531 § 1 k.p.k., gdyż zachodzą okoliczności określone w art. 429 § 1 k.p.k. (kasacja jest niedopuszczalna z mocy ustawy). Jednocześnie wniósł o obciążenie Ministra Sprawiedliwości kosztami postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasację wywiedzioną przez Ministra Sprawiedliwości należało pozostawić bez rozpoznania.

Na wstępie wskazać należy, iż postępowania dyscyplinarne notariuszy oparte są na modelu postępowania karnego przed sądami powszechnymi. W sprawach nieuregulowanych stosuje się odpowiednio przepisy k.p.k., które stwarzają możliwość zabezpieczenia praw i wolności obwinionego (zob. wyrok TK z 27 lutego 2001 r., K 22/00, OTK 2001, nr 3, poz. 48 oraz powołane tam orzecznictwo). Zgodnie natomiast z art. 531 § 1 k.p.k. Sąd Najwyższy pozostawia bez rozpoznania przyjętą kasację, jeżeli m.in. nie odpowiada ona przepisom wymienionym w art. 530 § 2 k.p.k., a więc w szczególności art.

429 § 1 k.p.k., który obliguje do odmowy jej przyjęcia z powodu wniesienia po terminie, przez osobę nieuprawnioną lub niedopuszczalności z mocy ustawy. Ta ostatnia sytuacja, a więc niedopuszczalność z mocy ustawy, zachodzi co do kasacji wniesionej w niniejszej sprawie.

Wskazać należy, iż od orzeczenia wydanego przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny przysługuje obwinionemu, rzecznikowi dyscyplinarnemu, Ministrowi Sprawiedliwości, Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz Krajowej Radzie Notarialnej kasacja do Sądu Najwyższego (art. 63a ustawy Prawo o notariacie). Z przepisu art. 63a ustawy Prawo o notariacie wynika w sposób niewątpliwy, że kasacja może być wniesiona od orzeczenia, a więc od decyzji rozstrzygającej o odpowiedzialności dyscyplinarnej notariusza.

Zgodnie natomiast z art. 69 powoływanej ustawy w sprawach nieuregulowanych w rozdziale dotyczącym odpowiedzialności dyscyplinarnej (Rozdział 6) stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego, co „nie oznacza jednak możliwości przyjęcia, że wszystkie rozstrzygnięcia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego podejmowane w postępowaniu dyscyplinarnym podlegają co do zasady kontroli instancyjnej Sądu Najwyższego” (zob. postanowienie SN z 11.12.2006 r., SDI 26/06, LEX nr 568829).

W niniejszej sprawie kasacja Ministra Sprawiedliwości wywiedziona została od postanowienia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej z dnia 15 stycznia 2024 roku, sygn. akt [...], w całości utrzymującego w mocy postanowienie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego z dnia 9 października 2023 roku o pozostawieniu bez rozpoznania odwołania Ministra Sprawiedliwości od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej [...] z dnia 6 lipca 2023 roku, sygn. akt [...].

Uznać tym samym należy, skoro kasację wniesiono nie od orzeczenia sądu ad quem, lecz od postanowienia, że nie został spełniony ustawowy warunek wniesienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Okoliczność ta prowadzi do wniosku, że kasacja jest niedopuszczalna z mocy ustawy, została niezasadnie przyjęta, a więc na tym etapie postępowania konieczne jest pozostawienie jej bez rozpoznania w myśl powołanych wyżej przepisów, mających zastosowanie w postępowaniu dyscyplinarnym notariuszy na skutek odesłania zawartego w art. 69 ustawy Prawo o notariacie. Z uwagi na rodzaj wydanego przez sąd odwoławczy rozstrzygnięcia (postanowienie), wniesienie kasacji nadzwyczajnej możliwe było jedynie w trybie określonym w art. 521 § 1 k.p.k. przez Rzecznika Praw Obywatelskich i Krajową Radę Notarialną, których to podmiotów uprawnienia aktualizują się dopiero na etapie postępowania kasacyjnego.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego jest konsekwencją rozstrzygnięcia co do samej kasacji i wynika z treści art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k., art. 637 § 1 k.p.k. i art. 69 ustawy Prawo o notariacie.

[M. T.]

[ms]